

## Rapport Prins Claus Prijzen Commissie 2017 juni 2017

### De Prins Claus Prijzen

De Prins Claus Prijzen worden toegekend voor uitzonderlijke verdiensten op het gebied van cultuur en ontwikkeling. De prijzen worden jaarlijks uitgereikt aan personen, groepen of organisaties die met hun culturele activiteiten de ontwikkeling in hun land bevorderen.

Het Prins Claus Fonds laat zich leiden door het principe 'Cultuur is een basisbehoefte' en bekroont relevante bijdragen in gebieden waar de middelen of mogelijkheden tot culturele expressie en creatieve productie beperkt zijn en behoud van cultureel erfgoed in het geding is.

### Procedure

Het Fonds benadert cultureel deskundigen uit zijn internationale netwerk om kandidaten voor te dragen. Het bureau onderzoekt de aanbevelingen en raadpleegt deskundigen voor een second opinion.

De Prins Claus Prijzen Commissie komt twee keer per jaar bijeen om de informatie over de genomineerden te bespreken en brengt vervolgens advies uit aan het bestuur van het Prins Claus Fonds.

De Grote Prins Claus Prijs en de overige prijzen worden jaarlijks in december uitgereikt tijdens een ceremonie in het Koninklijk Paleis Amsterdam, in aanwezigheid van leden van de Koninklijke Familie en een internationaal gezelschap van genodigden.

Ook worden de Prins Claus Prijzen aan de laureaten in eigen land overhandigd door de Nederlandse ambassadeurs aldaar.

### Prins Claus Prijzen Commissie 2017

Emile Fallaux (voorzitter), cultureel adviseur, filmmaker en journalist, Amsterdam, Nederland

Sjeika Hoor Al Qasimi, curator en beeldend kunstenaar, Sharjah, emiraat Sharjah

Defne Ayas, Curator/directeur Witte de With Center for Contemporary Art, Rotterdam, Nederland

Solange Farkas, Curator, Sao Paulo, Brazil

Dinh Q Lê, beeldend kunstenaar, Ho Chi Minhstad, Vietnam

Neo Muyanga, componist en musicus, Kaapstad, Zuid-Afrika

Manuel de Rivero, architect en stedenbouwkundige, Lima, Peru

Fariba Derakhshani, coördinator Prijzen Programma en secretaris Prijzen Commissie, Nederland

### Informatie 2017

Voor de Prins Claus Prijzen 2017 werden 377 mensen benaderd om kandidaten voor te dragen. Er zijn in totaal 143 aanbevelingen binnengekomen, die door het bureau zijn onderzocht. De commissie heeft tijdens zijn eerste bijeenkomsten op 16-18 december 2016 een shortlist opgesteld van 46 kandidaten, waarna extra advies werd ingewonnen van deskundigen. Tijdens de tweede vergadering, 30 mei-1 juni 2017, heeft de commissie na een gedegen beoordeling van de kandidaten op de shortlist twee laureaten uitgekozen van de Grote Prins Claus Prijs en vijf andere laureaten geselecteerd. In juni 2017 werden de aanbevelingen voorgelegd aan het bestuur van het Prins Claus Fonds.

### Beleid en criteria

Het Prins Claus Fonds huldigt een ruime opvatting van cultuur, waarin een breed scala van artistieke en intellectuele disciplines aan bod komt.

De Prins Claus Prijzen worden uitgereikt aan kunstenaars en intellectuelen uit waardering voor de buitengewone kwaliteit van hun werk en hun grote verdienste voor de ontwikkeling van de samenleving.

De prijzen worden toegekend aan personen, groepen en organisaties die voornamelijk gevestigd zijn in Afrika, Azië, Latijns-Amerika en de Caraïben.

Hoogwaardige kwaliteit is een *sine qua non* voor het toekennen van een Prins Claus Prijs. Bij de beoordeling van het werk van de laureaten wordt gekeken naar hun professionele en persoonlijke achtergrond, en wordt bepaald in hoeverre hun werk op cultureel en sociaal gebied een positieve bijdrage levert. De Prins Claus Prijzen zijn een blijk van erkenning voor artistieke en intellectuele kwaliteit, voor experiment en vernieuwing, durf en vasthoudendheid. Met deze prijzen beoogt het Fonds inspirerend leiderschap te stimuleren en de positieve impact van cultuuruitingen op de maatschappij te vergroten.

## Aanbevelingen Prins Claus Prijzen 2017

### Gedeelde Grote Prins Claus Prijs 2017

De Grote Prins Claus Prijs wordt dit jaar toegekend aan twee laureaten, Vincent Carelli (Brazilië) en Ma Jun (China). Hun excellente werk is van grote invloed op een breed publiek in twee ver van elkaar gelegen delen van de wereld. Zij werken met verschillende media en methoden in verschillende disciplines, maar beiden hebben hetzelfde uitgangspunt:

- aandacht besteden aan de urgente strijd om mensenlevens en het milieu te beschermen tegen onrechtvaardige en niet-duurzame exploitatie
- benadrukken van het belang van publieke inspraak
- bewijs leveren van de kracht van burgers om een rechtvaardige en duurzame samenleving teweeg te brengen
- aantonen dat er een fundamentele behoefte bestaat aan transparante, accurate en toegankelijke informatie.

### **Vincent Carelli** **Brazilië** **Audiovisueel**

Vincent Carelli (Parijs\*, 1953) is documentairemaker. Als eerste in Brazilië liet hij videofilms maken door inheemse gemeenschappen, waardoor de publieke opvatting over het leven van de indianen in Brazilië veranderde. Sinds 1970 is hij betrokken bij de inheemse zaak en filmde hij het dagelijkse leven in de dorpen. De bewoners waren zo enthousiast dat hij hun leerde om zelf video's te maken. Samen met zijn vrouw (antropologe Virginia Valadão, 1952-1998) richtte hij in 1986 'Video in the Villages' op (Video nas Aldeias –VNA), inmiddels uitgegroeid tot een uniek audiovisueel productiecentrum, dat voorziet in apparatuur, opleiding, hulp bij postproductie en distributie. Het centrum zorgt voor video's op inheemse scholen in hun eigen taal, leidt regionale workshops en heeft een netwerk in het leven geroepen dat de verschillende inheemse gemeenschappen met elkaar verbindt. Door middel van hun videofilms creëren de Braziliaanse indianen hun eigen beelden en verhalen zonder invloed van buitenaf. Op die manier wordt hun identiteit bevestigd, hun cultuur gedocumenteerd en behouden voor toekomstige generaties, en maakt de wereld kennis met hun levensbeschouwing. Inheemse filmmakers uit circa vijftig etnische groepen hebben ruim honderd films gemaakt en geregisseerd, die lokaal en internationaal worden vertoond en bekroond.

In 2000 produceerden Carelli en VNA de tv-serie *Índios no Brasil (Indianen in Brazilië)* over het leven en de gedachtenwereld van de inheemse bevolking. Het eerste programma bevat interviews over de onwetendheid en stereotypen die ten grondslag liggen aan de discriminatie waar de indianen onder lijden. Er werden tienduizend kopieën gestuurd naar openbare scholen en de serie werd op de staatstelevisie vertoond en bereikte miljoenen kijkers. VNA heeft zestien documentaires gemaakt over

de methoden en resultaten van het project en is een inspiratiebron voor het opzetten van soortgelijke projecten elders. Ook heeft VNA een van de belangrijkste openbare filmarchieven over inheemse culturen opgebouwd.

Carelli heeft twee baanbrekende films gemaakt over de weggemoffelde geschiedenis van de inheemse bevolking in Brazilië. *Corumbiara* (2009) gaat over het bloedbad in 1985 in het zuiden van Rondônia en laat enkele overlevenden van de inheemse gemeenschap aan het woord. *Martírio* (2017) is een bundeling van filmopnamen over zo'n dertig jaar, over de strijd van de Guarani-Kaiowá stam om hun leefgebied en een vredig bestaan. Het verhaal wordt verteld vanuit het perspectief van de indianen zelf en brengt de geschiedenis in kaart van moord, verdrijving en wrede landonteigening vanaf de tijd van de Europese invasie tot de hedendaagse commerciële landbouw. *Martírio* is ruim een maandlang in eenentwintig steden vertoond en heeft door zijn onomstotelijke bewijs van de gewelddadigheden jegens de inheemse bevolking een shokeffect gehad op het Braziliaanse publiek. De film wijst op de verantwoordelijke rol van het Braziliaanse Hoogerechtshof en is zeer relevant in de huidige politieke situatie, waarin de rechten van inheemse volken worden bedreigd.

Vincent Carelli wordt gelauwerd omdat hij de aanzet heeft gegeven om de inheemse bevolking op een creatieve en effectieve manier hun identiteit en cultuur te laten documenteren, behouden en bevestigen. Hij laat van dichtbij zien hoe de inheemse bevolking leeft, filmt hun verzet, bouwt respect op en bestrijdt vooroordelen. Hij faciliteert de ontwikkeling van een nieuwe, originele en onafhankelijke inheemse filmtraditie en geeft een stem aan mensen die altijd louter door buitenstaanders werden vertegenwoordigd, en tart hiermee etnografische conventies en de valse informatie van de heersende media. Hij voorziet burgers van feitelijke informatie die van het grootste belang is voor de ontwikkeling van een rechtvaardige samenleving in Brazilië. Hij wordt gehuldigd vanwege zijn proactieve inspanningen voor erkenning en respect voor de verscheidenheid in wereldbeschouwing, culturele diversiteit en vreedzame relaties tussen verschillende etnische groepen.

(\* Carelli werd als zoon van een Braziliaanse vader en een Franse moeder in Parijs geboren, en woont sinds zijn vijfde in Brazilië.)

## **Ma Jun**

### **China**

#### **Nieuwe media/ Cultuur en ontwikkeling**

Ma Jun (Qingdao, 1968) is journalist, ontwerper van nieuwe media en milieuactivist, die burgers aanzet tot actie tegen industriële vervuiling. Als jonge onderzoeksjournalist in de jaren '90 van de vorige eeuw zag hij van dichtbij hoe economische wildgroei leidt tot sociale en ecologische verwoesting. Zijn boek *China's Water Crisis (De watercrisis in China [1999])* geeft een gedetailleerd beeld van de vernietiging van essentiële bronnen waar de overheid zich in de loop van de jaren aan schuldig heeft gemaakt.

In het besef dat publieke druk hét middel is om de overheid en de industrie in beweging te krijgen en dat de burgers in de eerste plaats behoefte hebben aan duidelijke, feitelijke informatie, richtte Ma Jun in 2006 een non-profit organisatie op, het Institute of Public and Environmental Affairs (IPE). Het instituut heeft als doel officiële data te verzamelen over vervuiling, die te analyseren en ze begrijpelijk en gratis toegankelijk te maken voor de burgers. Ma Jun en IPE hebben een vernieuwende app ontworpen, de Blue Map (Blauwe kaart), waarop de bevolking bewijzen van vervuiling in hun directe omgeving kan registreren en rapporteren, waarna die informatie meteen wordt doorgestuurd naar toezichthouders. Ook kunnen gebruikers van de Blue Map app in driehonderd Chinese steden elk uur de luchtkwaliteit controleren, fabrieken lokaliseren, rapporteren of ze zich aan de regeringsnormen houden en een constant bijgewerkte lijst van bedrijven volgen, gerangschikt naar hun transparantie en of ze meewerken aan het verbeteren van het milieu.

IPE controleert de uitstoot, brengt rapporten uit en publiceert overtredingen die tot vervuiling leiden, waarbij de overtreders met naam en toenaam worden genoemd. Het instituut moedigt bedrijven op zijn zwarte lijst aan om publiekelijk te reageren op zijn website, het publiceert

het hele regeringspakket aan milieunormen en regelingen en geeft juridische en technische steun aan activisten. Veel bedrijven en fabrieken volgen nu duidelijke stappen die door IPE zijn opgesteld. In de IT-branche bijvoorbeeld zijn enkele van de grootste bedrijven, na een jaar van zeer kritische onderzoeksrapporten en felle campagnes, bezig hun supply chain te saneren.

Ma Jun voert constructieve gesprekken met alle belanghebbenden, waarin hij kiest voor samenwerking in plaats van de aanval. Hij stelt daarbij het welzijn van de bevolking voorop en verzamelt steun voor positieve maatregelen van de overheid en milieuambtenaren. Hij bereikt een breed publiek door middel van sociale media, lezingen, krantenartikelen en constante interactie met landelijke en internationale media. Ma Jun is mede-oprichter van de Green Choice Alliance, een netwerk van ngo's dat zich ten doel stelt consumenten hun koopkracht als pressiemiddel te laten gebruiken. Ook heeft het netwerk 150 internationale bedrijven geholpen hun supply chain milieutechnisch te verbeteren.

Bovendien ontwikkelde Ma Jun de 'Index voor transparante informatie over vervuiling', waarin steden gerangschikt staan naar de mate waarin zij informatie geven over milieukwesties. Er worden 'best practice' workshops gehouden voor stadsambtenaren en evenementen georganiseerd om steden te huldigen die zich het meest inzetten voor transparantie. In samenwerking met andere ngo's heeft IPE 'Green Stocks and Green Banking' opgezet om investeerders en banken te beïnvloeden.

Ma Jun wordt gelauwerd omdat hij al meer dan twintig jaar met passie, moed en vastberadenheid de burgers in China informeert en mobiliseert om vervuiling tegen te gaan ten gunste van een betere samenleving. Op een creatieve manier maakt hij gebruik van nieuwe media om complexe informatie helder uit te leggen en gratis te verspreiden, en daarmee de bevolking een wapen in handen te geven. Hij heeft een interactieve app ontwikkeld, waarmee het publiek direct milieuvervuiling kan rapporteren en registreren. Hij kiest voor een constructieve benadering en strategisch gebruik van officiële data om een beleidsverandering tot stand te brengen bij bedrijven en de overheid. Daarbij hamert hij er steeds op dat burgers, bedrijven en de overheid gezamenlijk verantwoordelijk zijn om de milieucrisis aan te pakken. Ma Jun wordt gehuldigd omdat hij het belang aantoonde van publiek activisme en openbare, transparante informatie om een oplossing te vinden voor globale problemen.

## **Overige Prins Claus Prijzen 2017**

### **Khadija Al-Salami**

#### **Jemen**

#### **Audiovisueel**

Khadija Al-Salami (Sanaa, 1966) is documentairemaker en zet zich in voor vrouwenrechten in Jemen. Toen ze elf jaar was begon zij te werken bij een plaatselijke tv-zender en kreeg een beurs om in Amerika een opleiding tot filmmaker te volgen. Sindsdien brengt zij door middel van haar films vrouwenlevens in beeld en heeft ze een stichting opgericht die vijfhonderdvijftig meisjes de mogelijkheid biedt onderwijs te krijgen.

Al-Salami's film *Een vreemdeling in haar eigen stad* (2005) is een ontroerend verslag van een 13-jarig meisje dat geen sluier wilde dragen en met jongens op straat praatte, en daarom streng gestraft werd door haar familie en de gemeenschap. *Amina* (2006) gaat over een kindbruidje dat ter dood werd veroordeeld wegens de moord op haar man, ook al was daar geen enkel bewijs voor. Er is in de cellen gefilmd en het geeft een schrijnend beeld van de omstandigheden in de gevangenis. Al-Salami was betrokken bij een burgerinitiatief om het doodvonnis van Amina te herroepen en haar film leidde tot verandering in de wettige status en de rechten van vrouwelijke gevangenen.

*De schreeuw* (2012) is gefilmd in een demonstratie *sit-in* bij de universiteit van Sanaa en doet verslag van de rol van vrouwen bij de protesten in 2011 tegen het totalitaire regime. Ze houden felle toespraken, beschuldigen openlijk regeringsambtenaren wegens het gebruik van verboden wapens tegen activisten door veiligheidstroepen en houden openbare debatten met mannelijke activisten over seksegelijkheid. Je ziet hoe vrouwelijke activisten worden geslagen door mannelijke

'revolutionairen' omdat ze weigeren hun tenten op afstand te zetten van de mannententen, hoe vrouwen minachtend worden behandeld door een prominente religieuze figuur en je hoort de toespraken van president Saleh, waarin hij de vermenging van de seksen in de oppositiebanken veroordeelt.

*Ik ben Nojoom, 10 jaar en gescheiden* (2015) is een aangrijpend verhaal over een kindhuwelijk. In het scenario, dat gebaseerd is op de autobiografie van Nojoom Ali, heeft Al-Salami kundig haar eigen ervaring verwerkt, toen ze op haar elfde uit een gedwongen huwelijk ontsnapte. De film doet een beroep op compassie, gelijkheid en mensenrechten. We zien het gedwongen huwelijk van Nojoom, haar ontsnapping en daarna de scheiding, die dankzij een meelevende rechter werd ingewilligd. De film is te bekijken op YouTube en beschikbaar op de zwarte markt; er zijn veel kopieën in omloop die vertoond worden in buurthuizen en die overal in Arabische gebieden worden verspreid. *Ik ben Nojoom* is de eerste speelfilm van Al-Salami en nog maar de tweede speelfilm die in Jemen is gemaakt door een Jemenitische filmmaker. De cast en crew zijn allemaal uit Jemen en opgeleid door Al-Salami zelf, zodat de film een uniek inzicht biedt in het leven van Jemenieten en de aanzet geeft tot vernieuwing van de eens zo levendige filmcultuur in Jemen.

Khadija Al-Salami wordt gelauwerd omdat zij op moedige wijze gebruikmaakt van de macht van film om de samenleving in Jemen en daarbuiten positief te beïnvloeden en te hervormen en vanwege haar sterke standpunten over discriminatie tegen vrouwen en kindhuwelijken wereldwijd. Op onconventionele manier portretteert zij Jemenitische vrouwen en biedt inzicht in hun verborgen levens, stelt vrouwen in staat voor zichzelf op te komen en hun kracht te tonen om de maatschappij waarin zij leven te veranderen. Ze behandelt gevoelige kwesties op een directe en ontwapenende manier, waardoor jonge meisjes worden aangemoedigd om hindernissen te overwinnen. Ze laat een breed publiek kennismaken met kritische en controversiële kwesties, waar nooit over gesproken mocht worden. Khadija Al-Salami wordt gehuldigd vanwege haar voortrekkersrol in de cinema in Jemen en omdat ze een jonge generatie filmmakers inspireert om hun eigen verhalen te vertellen.

## **L'Art Rue** **Tunesië** **Beeldende kunst**

L'Art Rue (Tunis, 2006) is een vereniging die het leven in Tunis transformeert door het herinrichten van de openbare ruimte voor creatieve expressie en publieke participatie. De vereniging is opgericht door Selma (1975) en Sofiane (1972) Ouissi en instigeert kritisch onderzoek, reflectie en productie met jonge kunstenaars.

Dream City, een tweejarig festival met contemporaine kunst in de publieke ruimte, is hun voornaamste activiteit. Dit moedige initiatief uit 2007 tijdens het autocratische regime van Ben Ali, vond plaats in de medina, een conservatief, bijna verlaten bolwerk. Dream City beleeft nu zijn zesde editie en is een dynamisch evenement dat dans, performance en beeldende kunst verweeft met het oude stadscentrum. Het nodigt Tunesische en andere kunstenaars uit Afrika, Azië en Europa uit om zich te bezinnen op de Tunesische samenleving en zijn geschiedenis door middel van projecten op locatie waar het publiek aan deelneemt en waarmee een nieuwe vorm en betekenis wordt gegeven aan de straten, pleinen en voorwerpen in de stedelijke ruimte. Het werkt als een magneet op duizenden jonge Tunesiërs en het laat de gemeenschap deelnemen via interactieve kunst, debatten en groepswandelingen door de oude stadskern. In samenwerking met het ministerie van Onderwijs en Culturele Zaken worden er bezoeken en bijeenkomsten met schoolkinderen georganiseerd.

Vanuit hun locatie Dar Bach Hamba, inmiddels een belangrijk cultureel centrum in de stad, organiseert L'Art Rue diverse activiteiten. 'Change ma Classe' (Verander mijn les) brengt kunst naar schoolkinderen in de medina. Er zijn maandelijkse Dreams Brainstorming workshops voor kunstenaars en *urban professionals*, zoals sociologen, kunstcritici, journalisten, stedenbouwkundigen, architecten en filosofen. Er wordt dan gediscussieerd over kunst, territorium- en bevolkingsvraagstukken; over de factoren en invloeden die ten grondslag liggen aan kunst in de openbare ruimte, en of er sprake is van inspiratie of dwang door de architectuur, stadsplanning en het sociale of historische systeem van een bepaalde plek. Een ander project is Z.A.T.: Zone Artistique

Temporaire (Tijdelijk artistiek gebied), een gratis kwartaalblad over kunstkritiek in de openbare ruimte en de relatie tussen kunst, burgers en politiek. Het heeft een oplage van 5.000 en wordt verspreid in Tunesië, Frankrijk, België, Italië, Marokko en Algerije.

L'Art Rue heeft culturele programma's ontwikkeld voor gemarginaliseerde bevolkingsgroepen, en programma's om meer respect te kweken voor de rechten van minderheden. Het collectief houdt zich bezig met juridische kwesties als auteursrechten en lobbyt bij politici voor de noodzaak voor structurele steun voor cultuur. In samenwerking met andere maatschappelijke organisaties heeft L'Art Rue onlangs een openbare vertoning georganiseerd van *The Human Library*, een project dat werd opgezet door de Deense organisatie Stop the Violence, waarin deelnemers ervaringen uitwisselen, opkomen voor een bepaalde zaak of bijdragen aan het bestrijden van de hardnekkige vooroordelen in de samenleving.

L'Art Rue wordt gelauwerd omdat zij een nieuwe bestemming geven aan de openbare ruimte in Tunis als plaats voor vrije expressie en debat. Ze brengen kunst naar de burgers en betrekken hen bij diverse interactieve culturele ervaringen. Ze bouwen aan een dynamisch platform voor samenwerking en actie, dat de plaatselijke kunstenaarsgemeenschap en netwerken in heel Afrika en het Midden-Oosten ondersteunt. Ze moedigen aan tot vernieuwing en spelen een voortrekkersrol in een zelfkritische benadering van hedendaagse kunst in Tunesië. L'Art Rue wordt gehuldigd omdat zij aantonen dat kunst een middel tot reflectie, strijd en nieuwe kansen kan zijn. En omdat ze een belangrijk baken zijn voor jongere generaties in Tunesië bij de politieke en culturele wederopbouw van hun maatschappij.

## **Brigitte Baptiste**

### **Colombia**

### **Cultuur en Ontwikkeling**

Brigitte Baptiste (Bogotá, 1963) is wetenschapper, strijder voor genderdiversiteit en een inspirerende intellectueel, die wetenschappelijke en culturele conventies in twijfel trekt. Ze heeft een mastertitel in tropisch milieubeheer en is doctor honoris causa in ecologische economie en *natural resource management* (beheer van natuurlijke hulpbronnen). Ze is directeur van het prestigieuze Humboldt Institute for Research en beheer van biodiversiteit in Colombia.

Baptiste is een internationaal erkend vernieuwer van de ecologische theorie. Ze speelt een grote rol in de ontwikkeling van het belangrijke concept socio-ecosystemen, waarin natuur en samenleving aan elkaar worden verbonden in een geïntegreerde aanpak. Dit concept is met succes toegepast op de ontwikkeling van een beleid om de exploitatie van Páramo ecosystemen en wetlands in te perken. Haar werk omvat het opleiden en motiveren van jonge milieubeschermers, het ontwerpen van registratiesystemen die de sociale aspecten van biodiversiteit in kaart brengen, het vastleggen en bevorderen van inheemse kennis en het uitvoeren van duurzaamheidsprojecten met boerengemeenschappen.

Ze is een milieudeskundige in gebieden waar de razendsnelle ontwikkeling en druk van industrieën als mijnbouw negatieve gevolgen hebben gehad voor gemeenschappen en hun habitat. Na het vredesakkoord tussen de Colombiaanse overheid en FARC speelt Baptiste een sleutelrol bij het formuleren van beleid en milieuplanning in de conflictgebieden, teneinde de biodiversiteit te beschermen en negatieve gevolgen voor de plaatselijke bevolking tegen te gaan. Dankzij recente inventarisatie en registratie in gebieden die tot voor kort als te gevaarlijk werden beschouwd, heeft haar instituut al 109 nieuwe soorten geregistreerd.

Brigitte Baptiste profileert zich als transgender vrouw en activiste voor LHBTQI kwesties. Ze heeft de positie van de transgendergemeenschap in Colombia versterkt. Ze is een charismatische spreker en is actief op sociale media; ze heeft vijftien boeken, een populaire tv-serie en regelmatige columns op haar naam staan; en ze stimuleert een breed publiek om anders te gaan denken over diversiteit, menselijk gedrag en ecologie. Ze draagt bij aan het programma over transgenderstudies op de door Jezuiten geleide Javeriana Universiteit, waar ze al meer dan twintig jaar ecologie doceert, en ze beïnvloedt het overheidsbeleid met betrekking tot milieu, gender en sociale issues.

Brigitte Baptiste wordt gelauwerd vanwege haar vasthoudende zoektocht naar nieuwe kennis en

alternatieve manieren om verhalen te vertellen. Ze laat mensen inzien dat diversiteit een wezenlijk onderdeel is van het leven en dat culturele en natuurlijke diversiteit niet te scheiden zijn. Ze doet vernieuwend onderzoek naar socio-ecosystemen en bevordert de verbinding tussen mens en natuur als bron voor het welzijn van volken en landen. Ze combineert wetenschap, ecologie en gender-activisme, is een bruggenbouwer en draagt bij tot nieuwe inzichten en discussies over de relatie tussen diversiteit, milieu, kwaliteit van leven en cultuur. Ze strijdt tegen vooroordelen en stereotypen, inspireert jongeren en de LHBTQI-gemeenschap en zet aan tot sociale verandering en acceptatie, zowel in Colombia als elders in de wereld. Brigitte Baptiste wordt gehuldigd omdat zij ons ervan bewust maakt dat, willen we de biodiversiteit en de toekomst van onze planeet veiligstellen, we ook de culturele diversiteit moeten beschermen.

## **Amar Kanwar**

### **India**

#### **Beeldende kunst/ Audiovisueel**

Amar Kanwar (New Delhi, 1964) is kunstenaar, filmmaker en sociaal activist, die zich inzet voor het maken van kunst als antwoord op sociale rechtvaardigheid. Met zijn prachtige, aangrijpende films en multimedia installaties onderzoekt hij machtspolitiek, geweld, ecologie, seksualiteit en rechtvaardigheid in al zijn vormen. Zijn werk is vaak gebaseerd op verhalen uit conflictgebieden en wordt gekarakteriseerd door een bijzondere poëtische benadering van het sociale en politieke. Het is niet gericht op het weergeven van trauma of de politieke situatie, maar eerder op het vinden van de oorzaken en effecten in het dagelijkse leven door diepgaand onderzoek.

In de film *A Season Outside* (1997) neemt hij het conflictgebied bij de grens tussen India en Pakistan als basis voor een intens persoonlijk en filosofisch cinematografisch essay over de vele vormen van geweld en geweldloosheid. Door voor te stellen dat poëzie een uniek begrip creëert van het verstrijken van de tijd en de toekomst, bevraagt *A Night of Prophecy* (2002) de bevolking zodanig dat verborgen onderbuikgevoelens aan de oppervlakte komen. Verschillende stemmen komen samen als de poëzie van het verzet de breuklijnen van de democratie op het Indiaas subcontinent openbaart. *The Lightning Testimonies* (2007) reflecteert op de geschiedenis van conflict op het Indiaas subcontinent door de ervaring van slachtoffers van seksueel geweld. Als de verhalen zich ontvouwen, komen vrouwen uit verschillende tijden en regio's bij elkaar. Het werk spreekt rechtstreeks tot hen, in een poging te begrijpen hoe zij zich tegen dergelijk geweld verzetten, hoe het herinnerd en bewaard wordt door individuen en gemeenschappen. Door een reeks van visuele vocabulaires te gebruiken, neemt *The Lightning Testimonies* ons mee voorbij het rijk van het lijden naar een ruimte van contemplatie, waar veerkracht het potentieel voor verandering creëert.

*The Torn First Pages* (2004-2008) geeft een krachtig beeld van de dictatuur in Birma en de moed en veerkracht van de bevolking die vecht voor democratie. Kanwar's werk in uitvoering, *The Sovereign Forest* (2012-) toont de wrede inbezitting van land en natuurlijke hulpbronnen in Odisha. De film geeft een beeld van de strijd tussen projectontwikkelaars, de staat en het verzet; van de invloed op lokale gemeenschappen en het milieu en van de verwoesting die ten grondslag ligt aan de zogenaamde 'economische groei'.

Om de impact van zijn werk te vergroten zorgt Kanwar ervoor dat zijn werken een breed publiek bereiken, van lokale filmclubs en organisaties in de gemeenschappen waar de problemen het meest nijpend zijn, tot exposities en filmfestivals over de hele wereld. *The Lightning Testimonies* is getoond in Assam en had een groot bereik. *The Sovereign Forest* werd in Odisha geïnstalleerd in samenwerking met een activistische media organisatie en was gedurende vier jaar continue open voor het publiek, zodat de diverse bezoekers de mogelijkheid kregen zich te verbinden met de tentoonstelling door een foto of voorwerp toe te voegen aan de installatie.

Hoewel Kanwar zich in de eerste plaats richt op Zuid-Azië, is zijn werk relevant voor de hele wereld. Het geeft aan hoe belangrijk het is om als individu of gemeenschap in verzet te komen, het zet vraagtekens bij ons begrip van misdaad, politiek en mensenrechten en poneert de stelling dat poëzie en kunst als getuigenis kunnen dienen tegen onrechtvaardigheid. Zijn werk spoort aan tot verzet tegen onderdrukking en tot actie voor sociale rechtvaardigheid, waar ook ter wereld.

Naast zijn creatieve werk is Kanwar ook actief betrokken bij campagnes tegen extremisme en geweld en het trainen en begeleiden van jonge filmmakers uit de diverse conflictgebieden en sociale bewegingen.

Amar Kanwar wordt gelauwerd voor zijn prachtige, diep verontrustende, maar ook ontroerende werk op het raakvlak van kunst, documentaire en activisme; voor zijn kritische en filosofische onderzoek naar de aard van onderdrukking en het moedige verzet daartegen van de bevolking. Hij geeft slachtoffers van sociale onrechtvaardigheid een stem, verdiept zich in de gelaagde oorzaken en gevolgen van de problemen en legt bewijzen vast van de tijden waarin wij leven. Door zijn innovatief gebruik van hybride kunstvormen en een unieke methode van verhalen vertellen krijgt de kijker een krachtige persoonlijke ervaring en worden educatieve en culturele grenzen geslecht. Amar Kanwar wordt gehuldigd omdat hij in zijn documentaires poëtische gevoeligheid combineert met politiek bewustzijn en daarmee een groter bereik en effect creëert. En omdat hij grenzen verlegt in de kunst als middel om sociale rechtvaardigheid te bereiken en nieuwe generaties kunstenaars te inspireren om zich te verdiepen in de sociale invloed van hun werk.

### **Diébédo Francis Kéré** **Burkina Faso** **Architectuur**

Diébédo Francis Kéré (Gando, 1965) laat zien dat architectuur een genereus vak kan zijn, dat het welzijn van de bevolking wil verbeteren. Als uitmuntende leerling op school won Kéré een beurs om het timmervak te leren in Duitsland en ging daarna architectuur en techniek studeren aan de Technische Universitat in Berlijn. Hij was het enige kind in het dorp Gando dat in een verderop gelegen stadje naar school mocht en toen hij in Duitsland studeerde, richtte hij *Bricks for Gando* op (Bakstenen voor Gando) om geld in te zamelen voor de bouw van een school in zijn dorp. In 2001 keerde Kéré naar Burkina Faso terug en bouwde samen met de dorpsbewoners van Gando een basisschool.

In zijn bouwtekeningen voor de school maakte Kéré gebruik van zowel traditionele plaatselijke kennis als westerse techniek, een vernieuwende combinatie die aan de basis ligt van zijn werk. Zijn ontwerpen zijn allemaal gebaseerd op ecologische principes en duurzaamheid. Met behulp van plaatselijke materialen combineert hij lokale bouwtradities met hedendaagse constructietechnieken, een perfect samenspel van aan het klimaat aangepaste ontwerpen en technologie. Kéré is zeer betrokken bij de bevolking. Hij legt hun zijn plannen en werkwijze voor, schoolt hen in moderne bouwtechnieken en laat hen deelnemen in het bouwproces. Die actieve betrokkenheid zorgt ervoor dat de bewoners een sterke relatie krijgen met het gebouw en dat ze het trotse gevoel hebben dat het gebouw van hen is. Het betekent ook dat de lokale bevolking zelf kan zorgen voor onderhoud en reparaties.

Kéré houdt kantoor in Berlijn, maar gaat regelmatig terug naar Burkina Faso. Projecten daar zijn onder andere een uitbreiding en bibliotheek voor de basisschool, middelbare scholen in Gando en het nabijgelegen plaatsje Dano, huizen voor leraren, een gezondheidscentrum, een vrouwen­centrum en een onderzoekscentrum voor duurzaam bouwen. Hij wordt geroemd omdat hij buitenlandse plannen voor de bouw van een ‘operadorp’ omvormde van een zeer aanwezige kolos, een doorn in het oog van de dorpsbewoners, tot een aantrekkelijk functioneel dorp met goede huisvesting en watervoorziening. Hij ontwierp gebouwen in Soedan, Mozambique en Kenia en ontwierp een gebouw van aangestampte aarde in Mali, waarin het Centrum voor Leembouw gehuisvest is. In Europa bouwde hij onder andere het Musée International de la Croix-Rouge et du Croissant-Rouge (Internationaal Museum van het Rode Kruis en de Rode Halve Maan) in Genève.

Een recent project is het nieuwe parlamentsgebouw in Ouagadougou (het oude werd in 2014 tijdens de opstand verwoest). Het ontwerp van Kéré belichaamt letterlijk en figuurlijk de kernwaarden van de democratie: transparantie, openheid en gelijkheid. Het heeft de vorm van een getrapte ziggoerat, waar je op kunt klimmen en kunt gaan zitten om de parlamentsvergaderingen bij te wonen. Een boom naast de vergaderzaal staat symbool voor de lokale traditie van besluitvorming. En groene terrassen, symbool voor de agrarische economie van Burkina Faso, zijn opgenomen als



onderzoeksruijnte voor stedelijke agricultuur.

Diébédo Francis Kéré wordt gelauwerd voor het ontwerpen en bouwen van prachtige gebouwen die voldoen aan de wensen van de bevolking. Hij heeft een holistische benadering van de bouwpraktijk geïntroduceerd, waarin het belang wordt benadrukt van deelname van de gemeenschap, respect voor locale cultuur en gebruik van duurzame materialen en methoden. Hij respecteert de trots van de mensen voor hun culturele tradities en technieken en integreert die in de moderne tijd. Op inventieve manier combineert hij relevante factoren uit twee verschillende kennissystemen en komt daarmee tot praktische oplossingen die voor de hele wereld van belang zijn en een uitwisseling van ideeën creëren tussen Afrika en Europa. Hij toont het belang van autonomie en zelfontplooiing, treedt op als mentor en docent van de bewoners, zodat ze hun eigen projecten kunnen uitvoeren. Diébédo Francis Kéré wordt gehuldigd vanwege zijn ethische engagement om inspirerende architectuur te maken, waarmee de leefomstandigheden in de dorpen worden verbeterd en het moreel van de bewoners wordt versterkt: een motiverend voorbeeld voor jonge architecten over de hele wereld.